

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za pribitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Pretnje unijam, ker se v politično akcijo "napačno" umešavajo

Dasi je kongresnik Dies izjavil, da ne bo več kandidiral, bo "neameriške aktivnosti" še raziskoval, dokler mu ne poteče termin. Njegov kongresni odsek se že nekaj tednov bavi največ s politično akcijo CIO. Zapopadena je v posebnem odboru, ki je svoje aktivnosti v sedanjih volilnih kampanjih razpredel že po vse deželi. In ker "politika", če hočeš z njo kam priti, veliko stane, zbirka odbor za politično akcijo CIO poseben volilni sklad. Nasproti trdijo, da namerava zbrati vanj pet milijonov, drugi pa, da kar deset milijonov dolarjev. Okrog milijon dolarjev je že nabral v ta namen.

To je po mnenju kongresnika Diesa kršitev zakona, ki unjam prepoveduje prispevati iz svojih blagajen političnim strankam za volilne kampanje.

Politični odbor CIO naobratno trdi, da se ni zoper tisto postavo nič pregrebil, ker ne bo prispeval političnim strankam nobenega centra. Politično akcijo vodi popolnoma na svojo roko, pod okriljem unij in tega jim zakon nikjer ne prepoveduje. Tega mnenja je tudi generalni pravnik Biddle.

Dies preti, da će trosenja, unijskoga denarja v politične namene ne bo mogel preprečiti njegov kongresni odbor, bo to storila vlada; in ako ona ne bo hotela, se bo morallo s tem pečati sodišče, ali pa bo kongres spremenil postavo toliko, da bo zamašil omenjeno vrzel, če res obstoji.

Bržkone po kongres pred volitvami ne bo nič takega storil, kajti unije CIO štejejo okrog šest milijonov članov, ki imajo s svojimi ženami in polnoletnimi otroci vred recimo za primera deset milijonov glasov.

A kaj po vojni? Nekateri torijski listi, med njimi Chicago Tribune, svare CIO, naj od republikanske večine, ki bo poslano mesecev novembra v prihodnji kongres, nikar ne pričakuje priznanja.

Kajti ker se je CIO "izneveril stari, preizkušeni politiki ameriških unij" in se zavzel agitirati na vso moč za izvolitev sednjega predsednika in za demokratske poslanice in senatorje v bočni kongres, si bo sam krv posledic.

Tribune ga opozarja, kako pametno stališče je ustvaril v unijah pokojni Samuel Gompers z gesлом, da je naloga unijskih delavcev v volilnih bojih "nagradi prijatelje in kaznovati sovražnike", neglede na stranko.

Ker to staro taktiko unij hvali tako izrazit torijski list kot je Chicago Tribune, je že v tem dokaz, kako napacna in kvarna je ameriškemu delavstvu.

Med vrsticami v istem članku je tudi opozorilo političnemu odboru CIO in organiziranemu delavstvu sploh, da se unije pod Gompersom in potem pod Greenom uradno niso spuščale v agitacijo za tega ali druga predsedniškega kandidata. Leta 1924 je eksekutiva AFL indorsirala za predsedniškega kandidata pokojnega senatorja La Follette, in to je bilo vse. Nekateri odborniki eksekutive AFL so indorsirali demokrata, drugi republikanca, a organizirane kampanje niso vodili za nikogar, pač pa delovali v strankah, katerim so pripadali.

A eksekutivni CIO pa očitajo, da je zvezko svojih unij spremnila v podvrženo demokratske stranke in Rooseveltove "new-dealske politike". S tem tem je kršila staro tradicijo — pravi Tribune, in republikanci si bodo "zapomnili".

To, kar dela v tej volilni kampanji CIO, v resnicni ni nikakršna samostojna delavska politična akcija, a vzhod temu se je reakcija silno boji in si prizadeva, kako bi jo že v koli zadušila in je smatrala, da jo bo preprečila z omenjenim zakonom.

Boji pa se je toliko ne radi tega, ker je za Roosevelta in s tem za demokratsko stranko, pač pa, ker je šla v politiko pod firmo unij, in ker je v kampanji za kandidate, za katere se je zavzela, organizirala svoj politični aparat, neodvisno od ene ali druge stranke.

Kaj pa, če se v drugič, po teh skušnjah pomakne korak dalje in si ustanovi svojo delavsko stranko? To je, česar se reakcija boji bolj kot pa, da CIO deluje za Roosevelta in demokratsko stranko. Slednja je prav tako za ohranitev privilegijev posedujajočih in v zakonodajah so demokrati poslanci proti unijam in stavkom, ter proti zakonom za zaščito delavcev prav tako glasni, kakor republikanski toriji. V prizadevanjih za oviranje napredka socialne zaščite in proti postavam za pravice unij sta obe stranki enaki.

Strah pa ju je ob pomici, kaj će se nekega dne teh dvanajst do štirinajst milijonov strokovno in industrialno organiziranih delavcev zave, da postane mogična sila šele, ako prične s svojo politično akcijo, namesto da služi eni ali drugi izmed kapitalističnih strank? In kaj, če se vse unije odpovedo stari zmotni poti "nagradijanja prijateljev in kaznovanja sovražnikov"?

Predsednik unije CIO Philip Murray je na konvenciji unije jeklarskih delavcev omenil Roosevelta s klicem, da se ga izvoli

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Med našimi rojaki v Mehiki

Bilo je na veliki petek, kateri je v katoliški Mehiki zelo velik praznik — večina prodajal je zaprljih živ v torčki ali gotovo v sredo — ko smo se napotili z Jožetom Listom v "Patero". Avtobus, katerega smo vzeli v mestu, je po dolgem križkražanju zavabil na Pan-ameriško cesto, čez široke ravnine, katere se raztezajo milje daleč proti Tlaxcala in starodavnem samostanu Ocotlan. Kmalu smo prešli Guadalupeno Hidalgo, kjer stoji na hribu Tepeyac največja cerkev v božji pot v vseh ameriških deželah — "Virgin of Guadalupe". Tudi v nekdajšnjih časih je bilo tu romarsko središče tonancinskih indijancev, posvečeno boginji Tonantzin, katera je bila njihova varuhinja. Spanski škof Zumarraga, kateri je prisel v deželo z osvoboditelji je boginjo zamenjal s presvetovo devico, katera je danes varuhinja vseh ubožnih Indijancev. Tudi voznik našega avtobusa je imel napravljen majhen oltarček z rdečo lučico ravno nad volanom, iz katerega je gledala devica iz Guadalupe. To boš opazil skoro na vseh prometnih vozovih.

Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti večji od egiptovskih. Nititi ne vemo, od kogo so priseli in kam so izginili. Pot, po kateri smo se vozili, je zgodovinska. Na stotine raznih plemen, kateri so v zgodovinskih prazgovodovih v nekaj časih našli pot v to bajno "Valle de Anahuac" in si ustanovilo kraljestva, je prospevalo tu. Končala so se vsele v sestnajstem stoletju s prihodom Spancev. Nikdo ne ve, kdo je postavil velikanski piramide solnca in lune, kateri sta po obsegu in starosti

POVESTNI DEL

JUŠ KOZAK:

ŠENT PETER

(Nadaljevanje.)

Zupnik je nadaljeval: V nepojimljive temine ste gledali in preklinjali vse, kar vam je bilo sveto. Jaz sem molčal in vedel, da je le beseda Duhaista, ki vam lajša življenje in pot v smrt.

V besedi Duha se razoveda Milost.

Glejte, farani, ta beseda Duha je prebivala med vami v tem posvečenem prostoru. Hrepeneli ste k njej, ker je bila prosta vsakega maščevanja in sovraštva.

Farani, ona je, ki je. Je večna, kakor je Duh večen. V tisočih prispodbah se odkriva človeški srecem in očem. V njej je poslednja Milost, poslednja Resnica.

Gradili so ljudje hiše, mesta, ustanavljali so države. Vsega so se preobjedli. Po tleh so se trkljale ljudske in kraljeve glave. Niti država, niti hiše, niti mesta, ne zemlja ni mogla deliti ljudem tolažbe. Rušili so, dokler niso imeli od krvi ožganih rok. Ko je prišlo novo življenje, niso našli miru, ne veselja do dela, dokler ga jim ni dala beseda Duha.

Nikoli ni zahtevala oblasti nad svetom. Kdor pa je zahrepel po oblasti na tej zemlji, ta mora vedeti, da je podoben človeku, ki zajema človeške duše v skledo. Veselil se bo svoje moči, dokler se skleda ne razbije.

Kdor je v njenem imenu stržil nad ljudmi, jih preganjal, da bi mu bili pokorni, ta je poizkušal gledati v božje račune.

Njegov greh je sodomski greh, a moram vam povedati, kar sem se namenil. Med nami se ustanavljala bratovščina. V imenu Franciška Asiškega, tega svetnika, ki ni živel od kruha in vode, ampak od prejasnega veselja nad stvarstvom. Tako globoko je pogledal vase, da je nekoč vzkliknil: "Jaz nočem o grehih drugih ničesar vedeti!" On je bil eden izmed tistih izvoljenih, ki jim je bilo dano živeti v plamenu. Ni umrl, izgorel je v ljubnici.

A kakšna je razlika med njim in bratovščino! Njeni udje so podlegli človeškim strastem, v njih sta se vnela napuh in sovraštvo, ne pa ljubezen.

On je blagoslavil, ti sodijo. On je prosil Milosti, ti preklinajo.

On je bil eno z Njim, ti trepetajo v strahu.

On je odpuščal, ti groze s kaznimi na veke.

Gledal je v dušo, ti se zadovoljujejo z zunanjimi znaki.

Tako jo šla ženska, zapeljana od strasti, misleča, da je nad vsemi, ter je zastupila stvarstvo Duha, otroka. Vzela mu je veselje do življenja, učila ga je morebiti zaradi večnih kazni. Zavoljil Boga ga je napajala s sovraštvo. Taka bratovščina, farani, je nevedno in slepo orožje v rokah onih, ki hočejo z besedo Duha podjaviti svet, ga razdeliti v dva tabora, da bi bil njihov pohlep nasičen. Vrnite se, še je

čas. Beseda Duha nočje sužnjev. Svobodni spoznalci so njeni otroci. Kajti vediti, prišel bo čas, ko se vam bodo sužnji upri, zaradi vas se bodo maščevali nad besedo Duha, ki bo utihnila za dolgo, gluho in slepo dobo. Vi boste krivi nad trpljenjem človeštva."

Hiro je odmolil ter odšel nazaj v župnišče.

Tam se je sesedel zá mizo in si pokrili mračno lice: "Slabo sem govoril.

Nisem vreden, da bi bil Tvoj namestnik. Ubog človek sem, ki je vzplamel in pri tem označil sovraštvo!"

Pred cerkvijo je ustavila Škofička priateljico: "Si slišala? Zoper tretji red je govoril?"

Istočasno je misil župnik: "Oh, zaradi Aleša, tega ubogega žemljana moje fare, sem govoril. On me bo preživel in jaz ne vem, kaj bo z njim."

Prijateljica se je zgrozila: "Še hujše, zoper vero je šlo!"

"Tiho bodi!" je šepetal Škofička. "Do Škofa pojdem, pa mu razložim! Nekaj se mi je posvetilo, kar ..." polozila je prst na usta in zavila oči proti nebu, da je zamišljal od slasti.

Zvečer se je razpalo v bratovščini: "Škofička nekaj ve!"

Med tednom so se ljudje čudno pomenovali. Ženske so stiskale glave, v šepetanju je nekaj vrelo.

V soboto popoldan je dobil Rožman povabilo, da bi se drugi dan oglasil pred Škofom.

Napolti se je zgodil zjutraj. Stal je pred Škofom, ki ga je moril z resnim, dolgim obrazom.

"Preteklo nedeljo si govoril zoper tretji red." Miže ga je opazoval.

Rožman mu je odkritočeno gledal v obliče: "Nikakor, prevzvišeni. Zoper tiste sem govoril, ki se povzdigujejo nad drugimi. O ljubezni sem hotel prekovati, pa sem le jecjal."

"Prav tako! Lepo misliš, a kdor ni čist na prižnici, naj ostane v zagradu."

Škof se ni izpremenil v izrazu. Zupnik pa je prebledel: "Rad bi vedel ..."

"Otroka imam z vdovo, ali celo pri živem možu!"

Trenutno je segel po stol, kajti zašila so mu kolena, z roko si je brisal pot s čela. Lica so mu tresla. Onemogel je. "Laž, laž," je jecjal. Žalostno so mu sijale oči.

"Zaprisegel sem jo, Ano ..." "Laž!" je vzkipeł župnik. "Po krvrem je prisegla."

"Zaprisegel sem jo, nisem na slepo verjel. Sam si ga prinesel, potem si ga vzel ter ga dal njevi materi, Mariji ... Pri živem možu se nisi drzni."

"O, bog, o, bog!" je iztisnil župnik. Meglilo se mu je pred očmi. "Ta jezik, ki je to govoril, bo zastupil ves svet!"

"Premislim in te pokličem, da se boš zagovarjal. Z jutrišnjim dnem pa ti podeljujem dopust, nočem te sramotiti pred farani!"

Zupniku so se opletale noge, ko se je vrátil v faro. Pred hišami, po katerih se je vselej oziral z ljubezno, je povešal oči. V sreču mu je trepetalo. "Če bi zvedela ona?"

"Ne, ni ga človeka, komur bi se ne drznil pogledati v oči. Iz fara me boš torej izganjal zaradi laži!"

Kri mu je udarila v lice, srce mu je v stopah delalo. Pred njim se je odprla ravna farna cesta. Do cerkve je gledal. Zvonovi so vabili. Za trenutek je obstal: "Kako jo ljubim!" Švignil je spomin do tistih dni, ko je prišel v faro. Vse farane je objel v duhu, tiste, katerim je za poroko, za smrt pozvanjal.

"Brez vas ne morem živeti. Kdo vas bo tolažil, kdo vam bo dajal odvezo?"

V tistem hipu ga je zbolelo pri srcu, roke so se mu rosile in opotekl se je. Stisnil je ustnicino in stopal dalje, čeprav se mu je meglielo pred očmi. Poizkušal je misiliti. Oziral se je po hišah, za vsako je vedel, kaj se godi v njej.

"Kako ste preproste na zunaj, ve, moje drage hiše! Znotraj pa divja življenje. Možje ne pozna nobene mere, žene pa trpe. Usmiljenja ne pozna tam notri. Kdo vam bo sedaj govoril o božjem?"

Izmed hiš je stopila Škofička. Ponizno je upognila koleno in v tla gledala pozdravila.

Rožmanu se je zablestelo v očeh. Hiro je odgovoril: "Dobertan, Škofička!" Sam zase je misil: "Uboga ženska, saj ne veš, kaj si storila. O, Juda, ti ne boš nikoli umri."

Mimo Hostarjevih je hotel, a ni mogel. Zavil je v hišo in obsežal oglasil pred Škofom.

Napolti se je zgodil zjutraj. Stal je pred Škofom, ki ga je moril z resnim, dolgim obrazom.

"Preteklo nedeljo si govoril zoper tretji red." Miže ga je opazoval.

Rožman mu je odkritočeno gledal v obliče: "Nikakor, prevzvišeni. Zoper tiste sem govoril, ki se povzdigujejo nad drugimi. O ljubezni sem hotel prekovati, pa sem le jecjal."

"Prav tako! Lepo misliš, a kdor ni čist na prižnici, naj ostane v zagradu."

Škof se ni izpremenil v izrazu. Zupnik pa je prebledel: "Rad bi vedel ..."

"Otroka imam z vdovo, ali celo pri živem možu!"

Trenutno je segel po stol, kajti zašila so mu kolena, z roko si je brisal pot s čela. Lica so mu tresla. Onemogel je. "Laž, laž," je jecjal. Žalostno so mu sijale oči.

"Zaprisegel sem jo, Ano ..." "Laž!" je vzkipeł župnik. "Po krvrem je prisegla."

"Zaprisegel sem jo, nisem na slepo verjel. Sam si ga prinesel, potem si ga vzel ter ga dal njevi materi, Mariji ... Pri živem možu se nisi drzni."

"O, bog, o, bog!" je iztisnil župnik. Meglilo se mu je pred očmi. "Ta jezik, ki je to govoril, bo zastupil ves svet!"

"Premislim in te pokličem, da se boš zagovarjal. Z jutrišnjim dnem pa ti podeljujem dopust, nočem te sramotiti pred farani!"

(Dalje prihodnjic.)

VAŽNO ZA VSE NAŠE ORGANIZACIJE V WISCONSINU IN SEV. ILLINOISU

Chicago, Ill. — V prejšnji številki je bilo poročano, da je tajnik krajevne organizacije Prosvetne matice in JSZ Chas. Pogorelec bo poročal o aktivnostih v področju teh dveh ustanov, torej tudi o naših publikacijah, češlji bomo poročila o agitaciji za Proletarca, ostali čas pa se bo porabilo za razpravo o omenjenem predmetu.

Važno je, da se društva, klubi in druge pridružene organizacije spet potrudijo poslati svoje zastopnike na to konferenco, kot so jih na vsa dosedanja zborovanja Prosvetne matice.

Imena izvoljenih naj sporoči tajniku krajevne organizacije.

PREBIVALCI V BOTOSANIJU V RUMUNIJI gledajo motorizirane oddelke rdeče armade, ki so izgnali iz Besarabije rumunske divizije in invadirali na poti proti Bukaresti to Hitlerjevo satelitno deželo.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Seja klubu Naprej št. 1 JSZ se je vršila 14. maja namesto 21., in to radi tega, ker je bila za isto nedeljo dolčena proslava "I am an American" Day. Zelja vseh je bila, da se udeležejo omenjene slavnosti, zato se je klubova seja vršila teden prej.

Bila je precej živahnja. Večinoma smo se pečali zaradi konference Prosvetne matice in JSZ, ki se bo vršila v nedeljo 28. aprila na Skoffovi farmi na Baritonu, in govorili o razpečavanju Majskega glasa, s katerim smo spet letos precej dobro naredili.

Kar se tiče Proletarca, ljudje naročno skoraj vsi obnavljajo, a polje za pridobivanje novih naročnikov pa tu ni več kakor pred leti, vsled vzrokov, ki sem jih že opisoval. Naselbine, kar se Slovencev iz starega kraja tiče, se že leta krčijo, mladina se izseljuje v večja mesta in drugi se starajo. Vendar pa bi se še dalo dobiti kaj novih naročnikov, če bi se vsi, katerim je za ta list, v ta namen skupno potrdili.

Mimo Hostarjevih je hotel, a ni mogel. Zavil je v hišo in obsežal oglasil pred Škofom.

Napolti se je zgodil zjutraj. Stal je pred Škofom, ki ga je moril z resnim, dolgim obrazom.

"Preteklo nedeljo si govoril zoper tretji red." Miže ga je opazoval.

Rožman mu je odkritočeno gledal v obliče: "Nikakor, prevzvišeni. Zoper tiste sem govoril, ki se povzdigujejo nad drugimi. O ljubezni sem hotel prekovati, pa sem le jecjal."

"Prav tako! Lepo misliš, a kdor ni čist na prižnici, naj ostane v zagradu."

Škof se ni izpremenil v izrazu. Zupnik pa je prebledel: "Rad bi vedel ..."

"Otroka imam z vdovo, ali celo pri živem možu!"

Trenutno je segel po stol, kajti zašila so mu kolena, z roko si je brisal pot s čela. Lica so mu tresla. Onemogel je. "Laž, laž," je jecjal. Žalostno so mu sijale oči.

"Zaprisegel sem jo, Ano ..." "Laž!" je vzkipeł župnik. "Po krvrem je prisegla."

"Zaprisegel sem jo, nisem na slepo verjel. Sam si ga prinesel, potem si ga vzel ter ga dal njevi materi, Mariji ... Pri živem možu se nisi drzni."

"O, bog, o, bog!" je iztisnil župnik. Meglilo se mu je pred očmi. "Ta jezik, ki je to govoril, bo zastupil ves svet!"

"Premislim in te pokličem, da se boš zagovarjal. Z jutrišnjim dnem pa ti podeljujem dopust, nočem te sramotiti pred farani!"

(Dalje prihodnjic.)

Razlike med nacijsko propagando v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani

Dr. Boris Furlan je dne 14. aprila govoril po radiu v Londonu o razlikah v nemški propagandi, ki jo vodi eno med Srbi, drugo med Hrvati in tretjo med Slovenci proti Titu in narodni osvobodilni vojski. Nacijska takтика proti nji med omenjenimi tremi narodi je v vsakem drugačna. Vse tri so si v protislovjih, a nacijski namen je v vsaki eden in isti, kar je dr. Furlan v slednjem svojem govoru prav dobro razložil.

Glavna naloga zgodovinarja je, da odkrije zgodovinsko resnico in prikaže dogajanje tako, kateri se je dejansko odigralo. Za vsa zgodovinska razdobja je ta naloga težka, a za sedanjo dobo brez dvoma najtežja povsod, kjer se bo treba ozirati in do nekaj mere upoštevati nacijskih propagandnih virev. Zgodovinska resnica je večinoma srbska, pravoslavna cerkev, ki širi komunizem; pravoslavni popuje so se že nekaj udeleževali vseh komunističnih akcij itd. Se par kilometrov proti zapadu, v Zagrebu, pa postane isti maršal Tito in ista Narodno-ovsobodilna vojska na mah velikih kosovskih poizvedb, uničiti vse, kar je hrvaško. Hrvatski narod, pravijo, je bil vedno in hoče biti tudi sedaj antemurale Christiantatis, a Narodno-ovsobodilna vojska je večinoma srbska, pravoslavna cerkev, ki širi komunizem; pravoslavni popuje so se že nekaj udeleževali vseh komunističnih akcij itd. Se par kilometrov proti zapadu, v Ljubljani, pa postane maršal Tito in ista Narodno-ovsobodilna vojska na mah velikih kosovskih narodov proti nacističnim ugnjetevalcem.

Igra je preveč prozorna, da bi je ne spregledal vsak. Zanesljiv dokaz za vse to je, da se naši sovražniki nahajajo v zadnjem štadiju

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Jugoslovanska zamejna vlada je velika komedija. Že štirikrat je bila "reorganizirana" ali pa nastala povsem nova, a zmerom pod isto velesrbsko, čaršijsko klico. Mladi Peter je imel radi veliko posla, a vzlič temu še dovolj časa, da se je zaljubil in oženil. Sedaj nadaljuje z "reorganizacijami" svoje vlade, ki jo misli po porazu Nemčije poslati "svojemu" ljudstvu, pa če jo bo hotelo ali ne.

"Peter odstavil svojo vlado," se je glasilo poročilo iz Londona 19. maja. In potem se je začelo v radiu in časopisu: Kralj povabil hrvatskega bana Subašića sestaviti novo vlado. Subašić mandat sprejet pogojo, da ni obvezan obdržati v vladi Dražo Mihajlovića. Puričev kabinet ni še odstavljen. Poročila o tem bila napačna. Subašić pripravljen sestaviti novo vlado, ako se nau ne bo usiljeno ohraniti v nji Purič in Mihajlović. Subašić na posvetovanju pri kralju. Vesti, da je kralj Subašić vprašal sestaviti novo vlado, bile izmišljene. Kralj se peče z idejo odpraviti zamejno vlado in namesto nje imenovati vrhovni odbor treh. Določeni so general Somovič za Srbe, Subašić za Hrvate in Izidor Cankar za Slovence. Kralj je vesti o sestavi takega odbora odločno zanikal. Položaj jugoslovanske zamejne vlade nerazrešen. Tito vztraja, da je le njegova vlada vredna priznanja. Kralja ne priznava. Dobro poučeni zavezniki krogli menijo, da se jim bo kmalu posrečilo pridobiti Petra v sporazumu s Titom. Itd.

Diplomatiche štene so čudna, zamotana in silno zavozljana stvar. Dogaja se, da po zaslugu diplomacije in njenih navodilnih cenzura čestokrat zadusi resnična poročila in dovoljuje v svet povsem neosnovane vesti. To velja sedaj posebno v notranjih in vnašnjih spletkih zaradi Jugoslavije in Grčije. Prej se je počelo slično vsled intrig za ohranitev italijanske dinastije. Tudi poljsko vprašanje je vse prepleteno z intrigami in sploh vsi drugi problemi. Ni čudno, ko je Woodrow Wilson v svojih mirovnih pogojih v prejšnji vojni tako zelo poudarjal, da se mora tajno diplomacijo odpraviti in z njo vred tajne pogodbe. Pa je te navlake sedaj še celo veliko več kakor v prejšnji vojni.

Izidor Cankar je bil v J. M. Mecklinovi depesji iz Londona čakašku "Sunu" dne 20. maja predstavljen s "Prof. Ivor Nanner, former Yugoslav ambassador to Canada, who resigned in protest against the Puritch government", in temu je dodal, da bo on v odboru treh zastopal Slovence. Izidor Cankar, ki je pisatelj in bivši duhovnik, je bil

NA JUŽNEM PACIFIKU je mnogo malih otočkov, ki jih pravijo Atolls. Zavzemanje teh postojank Japoncem in laha stvar, a zaveznika sila se polašča drugega za drugim. Gornje je slika prodiranja naših vojakov na en tak otok, ki so si ga Japonec spremenili v utrdbo in jo morali zapustiti.

vzeli tudi vse posledice tega početja."

Dr. F. J. Kern se je v enem članku v Am. domovini lotil p. Ambrožiča vsled njegovega negativnega dela napram Sansu, in v odgovor mu je slednji zastavil 14 ugank ali vprašanj, na koncu pa ponovil za Kernom, "da je vsaka debata z njim bob v ste-

nou." Vprašanje št. 12 v Ambrožicem odgovoru dr. Kerna bo morda zanimivo za nekatere, ki radi verjamejo, kar res ni. Namesto to, da je po njihovih mislih Rev. Vodušek strepen in spremljiv, ne pa p. Ambrožič. Slednji vprašuje:

"12. Ali je dr. Kerna znano, na primer, tode dejstvo: Kmalu po seji Sansa 12. aprila je dobil p. Ambrožič razne pozive, med katerimi je bil tudi poziv Rev. Voduška (in ta najbolj pritisnjajoč), naj se sedaj, ko je sedanji SANS še bolj očitno odpadel od smernic Slovenskega kongresa, in onemogočil vsak kompromis, poskrbi za organizacijo nove SANSA, ki bo deloval nedovoljno od sedanjega in ZARES upošteval resolutej Slovenskega konresa?"

Katoliški krogi med sabo trdijo, da je SANS zavoren in da je sploh sedaj nepotreben, torej čemu biti še zraven. Nekaj brigesi delajo z njim le še zaradi finance. Ampak, če blagajno "drugi zapravijo", toliko boljše. Se bo v nasprotnih listih lahko sjet spet ponovila storija, kakor prej zoper JRZ. In tisti, ki so sedaj na vodstvu, se bodo po nekaj mesecih ali letih itak umaknili, kakor so se izmuznili iz sličnih organizacij v prejšnji vojni.

Tako kalkulirajo iz izkušenj. Dokler je sloves, so ambiciozni ljudje zraven. Batinam pa se sogrejo ob prvi priložnosti.

Am. domovina pravi v št. z dne 12. maja, "da ni v kampanji za primarne volitve dobil župan Lausche (ko je na demokratskem tiketu bil kandidat za nominiranje v governorski urad) niti trohice podpore od Rooseveltove administracije." Nato izvaja: Tudi če v Ohiu zmaga predsedniški kandidat republikanske stranke, Lausche ima vso priložnost biti izvoljen, ker lahko odslej nastopa popolnoma neodvisno.

Neodvisnosti ni. James Debeves to ve. Taka stvar je le na papirju. Pa takole po ovinkih svestuje: Frank (Lausche), ker te niso podprtli v primarnih volitvah, sedaj pa jem jo ti zaigraj! Torej bodo politične kupčije, kot običajno.

"Srbobran" je v št. z dne 12. maja objavil na prvi strani v prvi koloni notico s sugestijo, da so zvezni izstopom Louisa Adamiča iz predsedništva Zojsa morda še kaki drugi vzroki. Prav: \$64 Question - Why did Louis Adamic, Serb-h-a-t-e-r, REALLY resign from the South Slav Committee he organized? Podtalno pa Srbobranovi ljudje širijo gvorice, ki niso vse brez podlage. Adamič je storil v težibah svoje in še veliko več kot pa si je nadefal. A sedaj — tako si mislijo njegovi nasprotniki,

ko te ne bo več zraven, kako bodo drugi brez tebe nadaljevali?

In se veseli, ker priznava, da je Adamič res jako možen in v javnosti zelo uveljavljen.

Isti Srbobran naglaša v še bolj poudarjenem članku, kako radostno so ljudje v Jugoslaviji sprejeli poročilo o poroki Petra in mu mnogi čestitali v Kairo "iz jugoslovanskih gozdov in višav" kar s prstnimi odtiski, ker pisati ne znajo. Le čemu se ni vladar Petrovih ministrov in ministrov njegovega očeta pobrigala, da bi v Jugoslaviji odpravila nepisemnost, to mi nikakor ne gre v glavo, bi lahko vprašal mož na 2. strani v tem listu. In kako je mogoče, da se ljudje, ki so v največji bedi, vrheta še nepisemnost, utegnijo brigati, s kom in kako se ženi njihov ubežni kralj?

Italijani znajo. V New Yorku izhaja časopis "Il Progresso Italio-American", ki je pred tem dnevi začel silovito kampanjo zoper zavezniško civilno upravo v južni Italiji, češ, da je zanemarila problem prehrane prebilavstva; več milijonov ljudi je vsled tega v siloviti bedi. Da v južni Italiji ni izobilja, razen za privilegirani sloj, to je znana resnica. Toda lakota je bila tam za podložne že od nekdaj. Čemu se fasistični list, označen pod gornjim imenom, sedaj tako zgraža nad zavezniki? Mar zato, ker niso prinesli v Sicilijo, v Sardinijo in v južno Italijo pogrnje mize, naložene z jestvinami? Da, zato! Isti časopis, ki je posest najbogatejše kaste italijanske purgarije v Ameriki, pa je do decembra 1941 hvalil Mussolinija in napadal isto vladu, od katere sedaj zahteva, da naj zlagi z živilim dezelom, ki nam je napovedala vojno. Italijani so morali da res prav zanici vojaki, toda v takih kupčejah pa zmagovalci.

IZ PODRUŽNICE SANSA ŠT. 56

Milwaukee, Wis. — Dne 30. maja poteče leto, od kar je bila ustanovljena naša podružnica Sansa. Rojaci so se takrat zavzeli storiti svoj delež v naporih pomagati narodu v starri domovini do boljše bodočnosti in do izvajanja pravice, ljudske vlade.

Naše delo v teh prizadevanjih pa ni bodisi moralno kot gmočno niti kaplja napram trudu našega ljudstva v starem kraju. Torej ne odnehamo z delom.

Prstovljene prispevke njim v pomoč še vedno zbiramo. Ker pa nimamo nabiralcev, ki bi ulegnili od hiše do hiše in vsakega posebej obiskati, zato prosimo vse, ki še niso, ali pa bi radi še kaj darovali v ta namen, da poslušajo svoj prispevki podružnici, ali pa pridejo na njeni seji, ki se vrši vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. pop. v Sostarichevi dvorani.

V nedeljo 28. maja pa se bo vršila kartna zabava te podružnice, istotko v omenjeni dvorani. Vsi ste vabljeni, da se je udeležite popoldne in zvečer. Prične se ob 3. pop. Ves prebitek gre v korist Sansa.

Mary Musich, tajnica.

Badoglio primorskih Slovencev ne pusti v Titovo armado

V glavnem stanu maršala Tita so po raznih virih ugotovili, da je v južni Italiji, ki jo imajo okupirano zavezniki, v italijanski armadi okrog dvajset tisoč vojakov slovenskega rodu iz Primorske.

Po raznih zaupnikih so sporocili v Titov štab, da bi radi bili premesčeni iz italijanske v jugoslovanske ozemlje vzhodno in južno od Trsta že okupirano po osvobodilnih četah.

Ne ve se še, kako bodo zaveznički resili to vprašanje, ker je to politični problem, oni pa imajo s Titom samo vojaške stike.

"Iz zanesljivih virov se je danes izvedelo, da je maršal Tito zahteval v Londonu, Washingtonu in Moskvi intervencijo pri maršalu Badogliu, da naj ta pusti dvajset tisoč Slovencev v italijanski armadi v Sardiniji, da se pridružijo njegovim četam v Jugoslaviji.

Direktne razgovori med Titom in zunanjim ministrom, dr. Smoldakom in Badoglijem, očividno niso imeli nobenih uspehov, kajti italijanska vlada trdi, da so primorski Slovenci italijanski državljanji, ki so se priključili italijanski armadi z ostalimi Italijani vred, ko je izbruhnila vojna.

Slovenci so iz jugoslovanskih krajev, ki so bili priključeni k Italiji po zadnji vojni in so še vedno trdn Slovenci kljub Musolinijevem poitaljanjevanju. Ko se je Italija udala so bili ti Slovenci v Sardiniji, kjer so jih zavezniki smatrali za del Badoglievih vlad.

Za Badoglia ni toliko važno razpoloženje mož, kolikor je to vprašanje važno zaradi ozemlja, ki je bilo priključeno Italiji leta 1919. Ker so ti može imenoma še italijanski državljanji in ker vprašanje meja ne more biti rešeno pred koncem vojne, zato italijanska vlada ne more "raz-

državiti" to Slovence. Tak korak bi po italijanskem mnenju vplival na bodoč odločitev o italijansko-jugoslovanski meji.

Titovo nazirjanje je, da vsa ozemlja, na katerih prebivajo Jugoslaveni, spadajo k Jugoslaviji. Poleg tega pa je skor vse jugoslovansko ozemlje vzhodno in južno od Trsta že okupirano po osvobodilnih četah.

Pri tem listu nismo nikoli niti zdaleč verjeli, da bo italijanska vlada zahtevala za opustitev jugoslovanskega Primorja kdaj popustila sama od sebe. Ako bi Italija še bila sovražnica zaveznikov, namesto "sobojevnica", bi bil položaj kar se tiče jugoslovanskih zahtev napram Italiji, ves drugačen.

Tako pa menijo, da je Badoglio z vključitvijo voditeljev drugih strank v svojo vlogo svoj vlad v kraljev položaj zelo ojačal in zavezniki, tisti namreč, ki odločujejo, prav gotovo ne bodo storili nicesa takega, da bi dražilo italijansko javnost. In v sedanji Badoglievi vlad, kakor v prejšnji, so vsi člani v prvi vrsti Italijani, neglede kakšnega prepranja, so in če bo omogočen 20 tisoč slovenskih vojakov pod italijansko zastavo v Sardiniji kam poslanih, bodo poslani v boj proti Nemcem pod poveljstvom Badoglievih generalov.

Taka je ta zadeva in za SANS in ZOJSA je dobro, in s tem za vprašanje bodočnosti Primorja, da je razumeta tako kot je.

IZ INTERVJUVOV S TITOM -- KAJ SE GODI V JUGOSLAVIJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Za obvarovanje jugoslovanskega fonda

Prav tako se je Tito potegnil v tem pomenku in v prejšnjih za pravico borbenih ljudi v Jugoslaviji do vlog jugoslovanske banke v inozemstvu, s katerimi sedaj razsipa kraljeva vlada.

Dalje zahteva Tito, da se Jugoslaviji vrne trgovsko mornarico, ki jo je zaplenila 1. 1941 Jugoslavija Italija, sedaj pa je pod pokroviteljstvom Anglije.

Kolikšna je osvobodilna armada

Na to vprašanje je Tito odgovoril, da šteje okrog četr milijonov ljudi v Jugoslaviji do vlog jugoslovanske vojske, kar so ti može imenoma še italijanski državljanji in ker vprašanje meja ne more biti rešeno pred koncem vojne, zato italijanska vlada ne more "raz-

Mihajlovič označen za zaveznika nacije

Koliko je v tem intervjuju Tito reklo zoper Mihajloviča, ni znano drugim kot tistim, ki so ga izpravljali, in pa cenzorjem, ki so mu besedilo predelali in omilili. Dovoljeno pa je bilo skor po mesecu dni prvemu ameriškemu časnikarju, ki je priselil k Titu na svojo roko javnosti početi, da med Titom in Mihajlovičem ne bo sporazuma. Tito je v tem pomenku priznal, da zavezniki — največ Anglezi, znatno pomagajo, s obenem dodal, da glavna inspiracija partizanom za vztrajanje v borbi je Sovjetska unija. Zahvalil se je Angležem za pomoč, kolikor jom jo daje, toda glavna vzpostavlja toda s svojimi simpatijami pa naklonjenja Berlinu in Tokiu.

Kar se tiče časopisov v nešpanskih jezikih, ki izhajajo v Argentini, so podvrženi še strožjim naredbam. Del gradiva, med drugim razna vladna pojasnila in naredbe, morajo priobčati v spanščini, in vse urejevanje mora biti v duhu argentinske neutralnosti, torej brez napadov na dežele oziroma.

"Slovenski list", ki izhaja v Buenos Airesu, priobčuje nekaj gradiva v spanščini na prvi strani in nekaj na notranjih. Glede vojne v Italiji in vojne sploh piše zelo oprezeno, kar je razumljivo, ako se hoče obvarovati pred cenzorjem. Glede notranjega položaja v Jugoslaviji je naklonjen klerikalcem in o Mihajlovič ter Petrovi vladu v Kairu simpatično piše: Revija "Njiva" v istem mestu pa je naklonjena osvobodilni fronti (partizanom). Da-lj je izhaja, ne vemo, ker je že precej časa nismo prejeli.

Nadaljevanje tega članka bo v prihodnji številki.

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

BENEŠEVI SOCIALNI NAZORI IN BODOČNOST ČEHOSLOVAŠKE

Edvard Beneš bo po tej vojni, ako znamena ne varajo, še večja osebnost v mednarodni politiki, kakor je bil po prejšnji vojni. Je demokrat in pa demokratični diplomat prvega reda, če ga niso demokratične dežele z marezarskimi romanji k Hitlerju, ki so jih podvzemali do te vojne, razočarale.

Beneš je pred prejšnjo vojno, in spet po vojni, načeljeval "narodni" socialistični stranki.

Razlikoval se je od čeških socialdemokratov v temelju nazoru: "Nemški socialisti so sicer mednarodni, toda ob enem vendarje vezani na Nemec. Za češko socialistično gibanje je boljše, ako je narodno, namesto mednarodno v prid velenemštva."

Benešovo "narodno" socialistično gibanje pa se ne sme nikoli zajemati z "narodnim socialismom" v Nemčiji, kajti vsele označbi svoje stranke je Edvard Beneš deloval veliko bolj mednarodno kot pa marsikdo izmed takozvanih nemških mednarodnih, ali pa poljskih mednarodnih socialistov.

Pred leti je napisal knjigo, v kateri je skušal pojasniti svoja načela in pa kaj je socializem. En članek iz nje tu ponatiskujemo.

Beseda socializem izvira menda da francoskega socialističnega teoreтика Pierra Leroux, ki jo je rabil prvič v letu 1832. v svojem spisu "Discours aux politiques sur la situation actuelle de l'esprit humain". Javnost je ta izraz hitro sprejela.

Kaj je socializem? Beseda se rabi v različnem pomenu in njevo definicija je često precej težavna in nedoločena. Francoska akademija je sprejela to definitivno: "Socializem je politična doktrina (nauk, znanost), ki je usmerjena na socialne reforme." Taka definicija je seveda precej nedoločna.

Nekateri socialisti (n. pr. francoski socialist Georges Renard) so socializem definirili tako-le: "Socialist je tisti, ki ima za cilj, da zmanjša socialno neenakost, in ki zato izbere kot sredstvo, da vsakemu članu družbe zagotovi del celokupnega doseganja s tem, da se ali ljudje pozadružijo ali da se podružijo lastnini." Če bi hoteli bistvo socializma izraziti v kratkem stavku, bi rekli: socializem hoče doseči vsestransko enakost s tem, da zahteva solidarnost ljudi in gospodarskih, političnih, socialnih in kulturnih interesov. Ker se pa splošne socialne enakosti ne da doseči drugače, kakor da se spremeni današnja oblika privatne lastine in organizacija privatnega lastninskega prava, je socialist tisti, ki hoče lastinsko pravo spremeniti v tem smislu, da se uvede večja enakost lastnine.

Beseda socializem živi torej že od 1832. I. Ali pa ni mar že davno, davno prej obstajalo bistvo, ki ga izraža ta beseda, prav kakor druga gibanja in stremljenja, splošna volilna pravica, ločitev države od cerkve in druge naprave, ki so dobile svoje ime še pozneje po svojem uveljavljenju in ozivovtorjenju.

Razredne razlike in nasprotva so v prejšnjih časih prav tako obstajale kakor danes in odločno lahko rečemo, da so imela nasprotva v prejšnjih časih neprimerno močnejšo in še bolj upravičeno podlago kakor danes. Niso pa bila socialno vprašanje, kakor ga dandasno pojmujejo, kajti socialno vprašanje v današnjem smislu se zaneše s tem, da se neki razred zaveda, da je zatiran in stremlja za tem, da se tega zatiranja osvobodi.

V starem in srednjem veku so bila razredna nasprotja neizmerno kričeča, gotovo mnogo hujša kakor danes in vendar skoraj niti ne vemo o socialnem vprašanju v tistih časih — seveda z nekatimeri izjemami — dočim dandanašnji svet prav pretresa ta problem. Staroveški sužnji in srednjeveški tlačani in podložniki so bili vdanici v svojo usodo in niso mislili, da bi mogoči biti svet drugačen. V staro Grčiji je bila v časih največjega političnega in gospodarskega prosvita množica sužnjev, toda takozvenega socialnega vprašanja ni bilo. Vidimo pa tokove — in sicer močne tokove — v takozvanem socialnem vprašanju v Rimu za časa vstaj in osvobojevanja sužnjev, posebno pozneje v periodi demagoškega gospodarstva cesarjev v prvih stoletjih po Kristusu. Podoben pojav se pojavlja v srednjem veku in v začetku novega veka v čeških deželah, v Nemčiji in skoro v vseh drugih deželah. Vendar so to vedno osamljeni in od modernega socialnega vprašanja popoloma različni pojavi. Nekaj tako organičnega, tako logičnega, doslednega in zlasti zavestnega, kakor je današnje delavsko gibanje, ni bilo.

Zakaj to? Stvar je jasna, poslebo če si predočimo ves duhovni razvoj človeštva od renesanse. (Renesansa, francoski iz-

AMERISKI LETALCI V ANGLIJI na povratku z bombardiranjem v Nemčiji postreženi na vojaškem vzletališču s kavo.

nem idealu. Popolna prestavitev razen, pomeni dobesedno: prerojenje. S to besedo se označuje doba zopetnega oživljaja antične, starogrške in rimske kulture, to je bila doba od začetka 15. do konca 16. stoletja, op. pr. (Moderno socialno vprašanje je stvor nastajajočega in razvijajočega se modernega individualizma (nazor o svobodi vsakega pojedinca — individua, op. pr.), ki ga je oznanjala porenesančna filozofija in ki je dobil izraza v političnem in gospodarskem individualizmu francoske revolucije. Ta razvoj je dal modernemu evropskemu človeku njegovo samozavest, zavest njegovega resničnega življenja in življenja, kakršno bi moral biti. Moderno socialno vprašanje je nastalo še tedaj, ko so se ljudje zavedli svojega težkega in nečloveškega položaja. Socialno vprašanje je izraz kulturnega razvoja in na predka človeštva in ljudstva . . .

Preden so delavci in najnajiji razredi prišli do zavesti, da imajo določene pravice, katerih izpolnitve lahko zahtevajo, preden se je ta individualistična zavest vtelesila v njihovem socialističnem idealu, je moral človeških predelat dolg in počasen razvoj osemnajstih stoletij. Bilo je potrebno preriniti se skozi različne znanstvene nazore, filozofske teorije in verske doktrine. Preden je človeštvo kot celota prišlo do tega, kar danes imenujemo socializem, je moralo iti skozi tri temeljite idejne revolucije in obupno v verskih in političnih bojih iskalo odgovor na vprašanje: kako in čemu živeti?

Mnogo se je že pisalo o tem, kaj je napredek, kaj je razvoj. Cesto se je trdilo, da se zgodovina vraca v različnih preobrazbah, da so ljudje preživeli že vse oblike in načine življenja na svetu in da se te vedno znova ponavljajo v izpremenjenih in novih oblikah, da moremo v njih komaj spoznati njih pravoten obraz. Nekaj podobnega bi res mogli najti, če bi raziskovali idejni razvoj človeštva od starogrške filozofije do današnjega časa. Tri idejne revolucije se zde prav kakor vračanje človeštva k nekoc izdelanem in spremenjenem potem spet zavrnjenim idealom. Da razumemo, kaj zahtevajo od življenja tisti, ki se imenujejo socialisti, se moramo zavedati, da vodijo oznanjevalec teh idealov cilji, ki si jih je človeštvo že davno zastavilo, jih zapustilo in jih zopet obnavlja — in jih bo morda spet zapustilo, pa tudi spet dvignilo.

Kako neopravičena je bojanje povojnega kaosa v Jugoslaviji, najbolj spričuje obstoj in aktivnosti organov resnično demokratične narodne oblasti na osvobojenem ozemlju. Ti organi, ki so se razvili iz lokalnih odborov, naraščajo v stopnjah v organi vlade, zavzemajoče dalekosežne probleme politične, gospodarske in kulturne vrst. Ta sedaj demokratična oblast je izliv in posledica borbe za osvobojenje.

Eden izmed najsvetnejših dozakov pomanjkanja podlage za kako bojanzen o povojni zmenjavi so volitve, ki so se pred kratkim vrstile v Sloveniji, za oblastne urade v vseh mestih in distriktilih, na podlagi splošnih, enakih in direktnih volilnih pravic s tajnim glasovanjem. Kdo naj pričakuje zmenjavo v deželi, katera izvaja tajne demokratične volitve na osvobojenem teritoriju, ki je od vseh strani obkrožen od podivljanega sovražnika v sredini naraščajoče vojne?

Ljudske oblasti v Sloveniji imajo svoje krajevne politične odbore osvobojenja v vseh in mestih, kakor tudi zasedanja ljudskih zastopnikov v okrajih in župnjah, in za svoje višje organe Narodni odbor za osvobojenje.

Pred kratkim so se vrstile volilcev se je udeležilo glasovanja. V danih možnostih so moški v ljudski vojski dobili dopust, da so se udeležili volitev v onih krajih, kjer so vpisani kot volilci. Izvolili bodo poslance za županijske odbore v njihovih edinacih.

Volitve so v glavnem zaključene v onem teritoriju, ki je kreko pod kontrolo ljudske osvobodilne vojske. V nekaterih krajih so ljudje volili stodostotno, v drugih med devetdeset do petindvetdeset odstotno. V nekaterih krajih se volitve vršijo ali vero.

Moški, ki pripadajo k ljudski osvobodilni vojski in partizanskem oddelkom, imajo isto pravico, kakor tudi mladina oboje-

dat na glasovnici treh strank.

Volilni zakon v New Yorku to dovoljuje, a v skorih vseh drugih je dovoljeno kandidirati na tuketi samo ene stranke.

Ena izmed izjem v tem pravilu je tudi Pensylvanija.

V New Yorku bo med ALP in novo Liberal Party v tej kampanji glavna tekma v tem, katera izmed njih bo v stanju dobiti na svojem tiketu več glasov Rooseveltu. Ustanavljalci stranke zgolj v take namene nima smisla. Za emancipacijo delavstva so brez koristi.

S. P. JE EDINA "TRETJA" STRANKA, KI NEODVISNO NASTOPI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Revolucionarstvo zavrnjeno

Po novih pravilih se mora iz komunistične politične zveze (kakor se stranka sedaj imenuje) izključiti vsakega, ki bi deloval zoper ustavo, ali za nasilno strmolagljevanje vlade, ali sploh proti katerikoli ameriški ustanovi na nedemokratičen način. Pred 25. leti, ali pa pred 20. ali pa pred 15. se bi tako spremembu smatrao za izdajstvo revolucije.

Minula konvencija komunistične stranke je ob enem indorsira predsednika Roosevelta v četrti termin in sklenila podprtje druge napredne kandidate v demokratični in republikanski stranki.

Torej bo v letošnji volilni kampanji socialistična stranka edina, ki bo igrala vlogo tretje stranke in vodila delavsko politiko v duhu starih tradicij.

New York dobil še eno stranko

V mestu New York je bila dne 19. maja otvorjena konvencija, katere se je glasom poročila AP udeležile kakih 1.000 delegatov, ki so zastopali unije, društva bratovščinski organizacij. Socialdemokratsko federacijo in liberalne skupine.

Sklicali so jo takozvani "desnicarji", ki so v primarnih volitvah 28. marca izgubili vodstvo v newyorski American Labor Party in vsled tega iz nje izstopili ter sklenili ustanoviti novo stranko. Oni trdijo, da so se omenjene ALP s pomočjo manipulacij Sidneyja Hillmana polastili Browderjevi komunisti, dočim Hillman pravi, da bodo imeli vsled reorganiziranja v nji v bočne unije kontrole.

Nova stranka si je dala ime Liberal Party. Za svojega predsedniškega kandidata je nominiral Roosevelt, torej enako kot American Labor Party, "stranka Browderjevih komunistov".

Tako bo Roosevelt v državni predsedniški kandi-

kvenkah. Ako hočemo torej razumeti celotno takozvano socialistično gibanje, moramo vedeti, v kakšnem razmerju je posebno do srednjega veka in začetkov novega veka, iz katerih je v filozofskem pogledu logično nujno in nevzdržno moralo iziti.

Tako vidimo, da je socialno vprašanje samo potrebna logična posledica kulturnega razvoja človeštva. Zato je bistvena napaka, ako se gleda na delavsko in socialistično vprašanje kot na nesrečna družabna pojava in nepravilno je, presojati ju s temne strani. Iz istega vzroka je edino pravilno, delati v smislu tega socialnega razvoja in pomagati pri reševanju socialnih problemov. Ako vidimo najvišje socialno dobro v najpopolnejšem razvoju in najvišji stopnji kulture, potem ni mogoče — ako nočemo tudi kulture uničiti — da bi pobijali ali da bi se postavljali po robu temu, kar je nujna posledica in neizogibna spolnotine vsega kulturnega razvoja vsakega ljudstva.

Poročilo o volitvah v Sloveniji

Iz Sansovega urada smo prejeli poročilo, povzeto po radiu Svobodna Jugoslavija, ki pripoveduje, da so se v osvobojenih krajih Slovenije vrstile volitve, in sicer povsem na podlagi demokratičnih principov volilne pravice. Poročilo se glasi:

Po radiu iz osvobojene Jugoslavije 8. maja.

Kako neopravičena je bojanje povojnega kaosa v Jugoslaviji,

najbolj spričuje obstoj in aktivnosti organov resnično demokratične narodne oblasti na osvobojenem ozemlju. Ti organi, ki so se razvili iz lokalnih odborov, naraščajo v stopnjah v organi vlade, zavzemajoče dalekosežne probleme politične, gospodarske in kulturne vrst. Ta sedaj demokratična oblast je izliv in posledica borbe za osvobojenje.

Vse organizacije, ki so se kolikor udejstvovale v borbi proti Nemcem, so bile upravljene predložiti listo kandidatov. To da vse organizacije so se združile za enotno listo Osvobodilne fronte. Pred volitvami so se vrstile številne konferenčne in seje, na katerih se je razpravljalo o nominacijah. Delegati treh zavestniških vojaških sil, prideljeni najvišjemu vojaškemu poveljstvu za Slovenijo, so obiskali predvolitvene seje in nekatera volišča na dan volitve in tam so imeli priliko prepričati se o popolni edinstvenosti slovenskega ljudstva, o njegovem neomejeni lojalnosti za borbo osvobojenja in njegovem neomahljivu solidarnosti napram voditeljem Osvobodilne fronte, kakor tudi o popolni demokraciji volitev. Ta demonstracija narodne in politične zavesti jih je iznenadila.

Eden izmed najsvetnejših dozakov pomanjkanja podlage za kako bojanzen o povojni zmenjavi so volitve, ki so se pred kratkim vrstile v Sloveniji, za oblastne urade v vseh mestih, distriktilih, na podlagi splošnih, enakih in direktnih volilnih pravic s tajnim glasovanjem. Kdo naj pričakuje zmenjavo v deželi, katera izvaja tajne demokratične volitve na osvobojenem teritoriju, ki je od vseh strani obkrožen od podivljanega sovražnika v sredini naraščajoče vojne?

Ljudske oblasti v Sloveniji imajo svoje krajevne politične odbore osvobojenja v vseh in mestih, distriktilih, kakor tudi zasedanja ljudskih zastopnikov v okrajih in župnjah, in za svoje višje organe Narodni odbor za osvobojenje.

Pred kratkim so se vrstile volilcev se je udeležilo glasovanja. V danih možnostih so moški v ljudski vojski dobili dopust, da so se udeležili volitev v onih krajih, kjer so vpisani kot volilci. Izvolili bodo poslance za županijske odbore v njihovih edinacih.

Volitve so v glavnem zaključene v onem teritoriju, ki je kreko pod kontrolo ljudske osvobodilne vojske. V nekaterih krajih so ljudje volili stodostotno, v drugih med devetdeset do petindvetdeset odstotno. V nekaterih krajih se volitve vršijo ali vero.

Moški, ki pripadajo k ljudski osvobodilni vojski in partizanskem oddelkom, imajo isto pravico, kakor tudi mladina oboje-

CALIFORNIA.

Bridgeport in okolica: Joseph Snay in John Vitez.

Cleveland: John Krebel in Anton Jankovich.

Fairport Harbor: Lovrene Baje.

Girard: John Kosin in Andrew Krivina.

Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.

Piney Fork: Frank Zavrsnik.

Powhatan Point: O. John Guzel.

Warren: Joseph Jež.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.

Pueblo: Ludvig Yozey.

NO. 1915.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., May 24, 1944.

VOL. XXXIX.

I.O.L. MEETING

The Philadelphia conference of the I.O.L. brings to the United States representatives from forty-one nations affiliated to that organization. The delegations are tripartite in character, with two governmental and two non-governmental members. The non-governmental delegates are a representative of employers and a representative of workers appointed by the government with the most representative organizations of workers and employers. This basis of organization, which has its roots in the organization of labor relations, has been most effective in its application to this wider field of labor problems and social welfare.

The I.O.L., by assembling information, discussion, conference and mutual agreement, has been successful in raising the standards of labor and social welfare on a world basis and in limiting forced labor. Because it has relied upon service as its method and wisely refused compulsory powers, it has lost little ground or prestige and continues to function even during this world war.

The I.O.L., while looking ahead and recommending policies for the postwar world, asks opportunity to serve in the interim period in which many adjustments need to be made. The labor force of many European nations has been taken to Germany to operate Nazi war plants. Large civilian areas have been bombed. Many people are homeless. Production facilities, both agricultural and industrial, have been destroyed.

Civilian government must be set up again. Millions of persons must be repatriated, fed and clothed. Economics must be put into operation again; plans made for supplying adequate food regularly.

The I.O.L. has information that would greatly help the international agencies responsible for these services and should be accepted in a liaison capacity. The Office should also have similar relationships with all international agencies established for special or general economic or financial purpose. This conference has such proposals before it.

Because this is the distinctive international agency through which the organized labor movement deals with governmental problems, labor is concerned to widen its functions and add to its prestige. Labor of the United States is equally aware of the need to insure that national labor movements functioning through this agency shall not constitute an opportunity for governmental interference in free labor movements. Labor movements must retain their self-government if they are to retain their validity.

It is important that the representatives of free labor movements work out their regulations with respect to the appointment of worker delegates to the I.O.L. Unless the labor movement acts, decisions must be made by governments. Such situations can be used to limit labor's self-government in unions.—American Federationist.

WHY ALL THE EXCITEMENT ABOUT MONTGOMERY-WARD INCIDENT?

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

There are many angles from which the recent Montgomery-Ward incident might be discussed. One is the great hue and cry that arose—in congress and especially in the capitalist press of the nation—about army seizure of the company's business.

One who knows about Montgomery-Ward and nothing else might think that something new had happened when the government took over the operation of the big mail order corporation. However, nearly everyone knows that that was not the first time the armed forces of the nation had been used to keep an industry running when a disagreement between workers and their employers halted the process of production and distribution.

Already it has been demonstrated that "freedom" can mean nothing more than freedom to go bankrupt for business, and for workers freedom to starve. Already it has been seen that neither employer nor workers want that kind of freedom, that the one prefers "codes of fair competition" which place business under government regulation and the other submits to the controls of a public assistance board or a pension bureau.

Freedom has to work for the material benefit of people or they prefer controls. So let those who weep for Montgomery-Ward dry their tears and accept the inevitable. And let workers who gloat at Sewell Avery's discomfiture understand that in the days to come THEY will have to submit to controls and regulations.

From that understanding will develop an issue. It will be THE issue that will determine and guide the actions of people who live after the waste and slaughter—and jobs and markets—of war are ended. The issue will be:

Shall controls be exercised—as they have been in the Montgomery-Ward seizure—to preserve a class system that, left to itself must force the race to choose between chaos and slavery? Or shall the purpose of controls be the socialization of business for the welfare of all people instead of for the profit and privilege of a super class.

Siesta Banned by Mexican Government

War has produced great changes in the habits and customs of the people of the world, but none more revolutionary than a decree by the Mexican government banning the siesta.

Taking two or three hours off for sleep in the early afternoon will no longer be tolerated, under penalty of fines and imprisonment. The government will have to be strong to get away with such an earth-shaking regulation.

Mexicans are not likely to accept without vigorous protest a surrender to the demands of business interests, mainly American, which resent the idea that men and women should be sleeping when they might be working and increasing the profits of the bosses.—Labor.

Your War Bonds today will help sink the Axis tomorrow.

THE MARCH OF LABOR

THE MASK IS OFF LABOR HATERS

Avery Incident Demonstrates That Smith-Connally Act Was Fashioned as Sword to Be Used Only Against Labor

The controversy over the seizure of the Montgomery Ward plant at Chicago boils down to extremely simple issues:

Is property more sacred than the national welfare, and shall a law which was devised as a weapon for use against labor and has been used against workers be left unused against corporate power?

Sewell Avery justifies his defiance of the government with contention that the plant seizure was a violation of his constitutional guarantees. That, certainly, is a matter for determination by the courts, and in due time it will be settled, to the satisfaction or the dismay of Mr. Avery.

But the purse-proud editorial head of the Ward concern was not willing to take his chances with the court. He conceived himself to be bigger than the government and took the law into his own hands. His purpose was to arouse mauldin sympathy, and at the same time provide a club with which to discredit labor laws and to create prejudice and hostility against labor organizations.

That he has accomplished this result in Congress is no credit to its membership. The incident furnished just the opening reactionaries needed to stage a Roman holiday against labor organizations and agencies which have endeavored to hold the scale even as between employer and employees.

Only the sober common sense and justice of members of the Senate and House prevented those bodies from being made a sounding board and special pleaders for the employer whose views on industrial relations harken back to the Stone Age. Had rabid labor haters been permitted to have their way, the investigations of House committees dominated by Smith of Virginia and the star-chamber proceedings of the Dies committee.

One thing the Ward hubbub has accomplished—it has stripped the mask of hypocrisy from those who concocted and put through the iniquitous Smith-Connally bill.

We now know that the legislation was designed as a sword to be used always against labor. The moment it was discovered it cuts two ways, its sponsors and advocates became furious. In their fury they made statements that lowered the dignity of Congress and tended to destroy confidence in its integrity.

And never was mock horror more dismal than in the frantic efforts of American newspapers to paint Avery as a hero and martyr.

The Philadelphia "Record" contrasts their attitude with the equanimity with which the same editorial Pharisees have been able to take in easy stride the countless occasions on which workers in industrial plants of the country were killed, wounded, gassed and clubbed.

"They did not write of the Constitution then," the "Record" observes. "They wrote hymns on law and order. The Constitution, according to them, operates only on one side of the railroad tracks—and not on that side of the tracks where mere employees live.—Labor."

The Socialist Party All Prepared for its National Convention

It Will be Held June 2-4 in Reading, Pa.

NEW YORK, May 15.—Haakon Lie, secretary of the Norwegian Federation of Labor, and one of the leaders of the Norwegian underground, will address the national convention of the Socialist Party, which will be held in Reading, Pa., from June 2 to 4, it was announced today by Harry Fleischman, national secretary of the Socialist Party.

From the ranks of the leaders of South American labor, Arturo Velasques, executive secretary of the Chilean Federation of Workers, and Juan Arevalo, of the Maritime Union of Cuba, will present greetings from Pan American workers organizations. Mr. Velasquez, head of the Railroad Workers Union, is Chilean delegate to the International Labor Organization convention. He is one of the founders of the Socialist Party of Chile.

The convention's keynote address, delivered by Maynard C. Krueger, professor of economics at the University of Chicago and 1940 vice-presidential candidate, will be broadcast over the Columbia Broadcasting System, Friday, June 2nd. Acceptance speeches by the nominees will be broadcast over the Blue Network, Sunday, June 4th 1944.

Another I.L.O. delegate, Alojias Adamchik, of the Polish Socialist

IN THE WIND

From THE NATION

Marvin Stephens, sheriff of Murray County, Oklahoma, recently faced a huge mob of hooded men who had come to the county jail to lynch a Negro prisoner, told them about the federal anti-lynching law, and persuaded them to go home.

It is an old New Orleans custom for Catholics to advertise their gratitude to the saints in the newspapers. Recently the Times-Picayune carried the following notice in its personal column: "Thanks to St. Jude and Huey Long for favors received."

The Central Baptist Church of Dallas, Texas, advertises a sermon: "Will the Modernists Force Another Civil War upon America over the Race Question?—Or—How the Same Men Deny the Literal and Bodily Resurrection of Christ Also Teach Racial Equality and Intermarriage!"

In all the 96 pages of Admiral King's report on naval operations there is only one passing reference to Canadian naval work in the North Atlantic, and no mention of the fact that the Royal Canadian Navy is doing more than 50 per cent of all convoy work in this area.

Printer's Ink reports that the housing shortage in Knoxville, Tennessee, is so acute that people watch the obituary columns of the newspapers and call the owners of houses and apartments as soon as vacancies occur. Some even watch the hospital notices.

The first memorial fund in honor of William Allen White has been established by B'nai B'rith. In recognition of Mr. White's "lifetime crusade against bigotry and intolerance" \$300 will be awarded each year to a student of the University of Kansas who in the opinion of a faculty committee has made the most outstanding contribution to interfaith understanding on the campus.

A London air-raid warden, surveying a recent night's bomb damage, was surprised to hear organ music—Handel—issuing from the smoldering ruins of a large church. He entered the building cautiously and found the organist playing in a cloud of dust, with water pouring down on him from above. The organist looked around and explained that this was the only way he could get the water out of the pipes. He was playing Handel's Water Music.

British theatrical producers are having a hard time these days finding young girls for their choruses. Before the war most chorus girls were from eighteen to twenty-four years old; now they are twenty-four and up. The others are doing war work.

Incendiaries now average 60 per cent of all American bomb loads.

Festung Europa: Some of the parsons which loyal Norwegian pastors have been forced to abandon are being offered as rewards to Quisling followers returning from active service on the Russian front, but they are not always acceptable gifts. One man turned down a parsonage in favor of 30,000 kroner in cash; another refused to take one because he was afraid of the public reaction...

Last November the French underground announced that detachments of guerrillas would come out of hiding and parade through Nantua on a specified day.

Nazi and Vichy police were ready in force to destroy them, but they didn't show up. They paraded in Oyonnax, twelve miles away, were acclaimed by the people, and slipped away to the mountains before the Nazis heard about it... The course of the war can be discerned in the changing Nazi propaganda slogans used in Norway: 1940, "We have won!" 1941, "We shall win!" 1942, "We must win!" 1943, "We will never capitulate!" 1944, "Toward brighter times!"... Viennoise wits are circulating a new definition of high treason: "To remember a speech of the Führer for more than three months..." From a recent broadcast by General Kurt Dittmar, radio voice of the German army: "If one speaks Festung Europa, it is only in a figurative sense."

OLD-FASHIONED IDEA

She—You say a pat on the back develops character?

He—Yes, if administered young enough, often enough and low enough.

Fascism? -- Yes, if Exploitation Survives

Every American who wishes to be a free individual in those matters that are his private concerns, and who would like to stop paying tribute to an owning class, should be interested in a warning sounded by James G. Patton, president of the National Farmers' Union.

Mr. Patton declares that the National Association of Manufacturers is sponsoring a "well-financed, nationwide effort to subvert the will of the whole people." The movement, he believes, has all the characteristics of a fascist set-up.

We call attention to Patten's charge, not for the purpose of lambasting the NAM, but rather to point to a danger that is inherent in the kind of economy for which most workers persist in voting.

We have repeatedly stated our conviction that the future society will be one of socialization and control. If we are right, then the only questions to be settled are "What," "Who" and "How."

What will be socialized? Will it be the resources of the nation—the natural wealth which Nature has bestowed upon the American people? Or will it be the people who are socialized in the service of a master class as feudal serfs were socialized in the service of their lords?

Who will do the socializing and control the economy of the nation? Will it be the National Association of Manufacturers or some other group of labor exploiters with the purpose and foresight and initiative to enable them to act? Or will be the workers who take the lead and control the socialized economy?

How will control be administered? Arbitrarily by the same people who now own the wealth and jobs of the nation? Or democratically by a united and purposeful working class?

There are the important questions for this generation? And we are fearfully convinced that the mere failure of the working people to act will not prevent action from being taken. No generation can sit-out evolution. When a thing must be done it will be done. It may be done democratically and by the people or arbitrarily and to the people. But historical changes won't be delayed by inaction.

If fascism comes to America it will be because the American people did not act for themselves—and because they tolerated for too long an economy based upon class exploitation.

The profit system can't exist much longer without the controls that Adolph Hitler set up for its preservation in Germany. We say that now when workers have jobs and when business has bloody markets. The truth of our statement will become apparent to many who, today, question it when the jobs disappear and when the markets vanish.

Then control will be more necessary than ever before. Then America will have to choose. Then there will be new "codes" for the management of human affairs—codes written and enforced by exploiters—who must act if the workers won't. Then will come—Socialism or Fascism!—The Reading Labor Advocate.

Monopoly Controls Scientific Wonder

The discovery of Synthetic quinine is a scientific event of the first magnitude, but hardly less significant are the circumstances under which two young Harvard chemists came to solve this century-old problem. Although the shortage of quinine and the shortcomings of atabrine made the need for synthetic quinine obvious, neither the government nor Harvard University undertook to organize research into the problem. Instead, the Polaroid Corporation was permitted, for an investment of a few thousand dollars, to hire Harvard brains and use Harvard laboratories, and is now the owner of the process. Despite a glowing press release by the company, it is far from clear that it will make this discovery freely available to the government or to industry. The chances are that the process will be subjected to the kind of cautious and limited commercial exploitation that is part of "business as usual" in the drug trade. The corporate affiliations of certain officials of Polaroid make it unlikely that they will move in any way that might unduly embarrass or discomfit either the natural quinine cartel or the monopoly on atabrine held by Winthrop Chemical for General Aniline and Film and Sterling Products. Yet more quinine is a war essential and semi-tropical areas, including our own South. Why can't the government take over the patent and give us quick action in making the transition from laboratory experiment to large-scale production? — The Nation.

A Note to the Lodges of the Educational Bureau

MRS. JOHN CURTIN TELLS THEM

Learned Socialism at father's Knee: The wife of John Curtin, Australia's Prime Minister, made no bones about her interest in labor and Socialism at a press conference with women reporters in Washington during her brief visit here in April. Mrs. Curtin, who has been one of the leaders of the women's organization of the Australian Labor party, detailed the history of her activities in labor politics for the reporters.

Asked what had started her on a life of active membership in labor parties in Africa, Tasmania, and Australia, Mrs. Curtin was brief and to the point: "My interest stems from my father's discussions. He was a Socialist."

She expressed pride at the achievements of women in Australia, who have played a large part in social reforms. Mrs. Curtin said that she had held office 23 times in the Australian Labor Party. At 17 she joined a Labor Party group while living in Africa; a year later when she went to Tasmania, she again joined. She first met Curtin in her father's home.

Fraternally yours,

Anton Garden, Secretary.

Deflated

Some of the young boys in uniform try hard to appear grown up and sophisticated. One of this type was in a night club group recently. As a mature cabaret singer danced near his table, he whistled and said, "Hey, babe, what you doin' after you get through here tonight?"

The singer looked at him compassionately. Leaning over tenderly, she said: "I'm going home to take care of my little boy, who is just about your age."

Since the summer of 1940 over 1,500,000 housing units have been built for defense and war workers. Over 94,000 units were added in the first quarter of this year. Many of the structures are of a temporary type, due to be dismantled after the war.

I have seldom seen much ostentation and much learning meet together.—Bishop Hall.

DEFENSE HOUSING